

Poruchy nálady (afektivní poruchy) a poruchy osobnosti

Materiál není oficiální, není dovoleno ho jakkoliv dále distribuovat či citovat, neobsahuje všechny citace!

Poruchy nálad

- Řím starověký-léčba agitovaných pacientů v pramenech bohatých na lithiové sole
- Deprese-stav charakterizovaný smutkem, pocity viny, vlastní nedostačivostí, somatickými obtížemi)bolesti břicha, seberažednými pokusy či myšlenkami, nesoustředěností, pocity nechutenství či přejídáním, pesimizmem.

Základní charakteristika

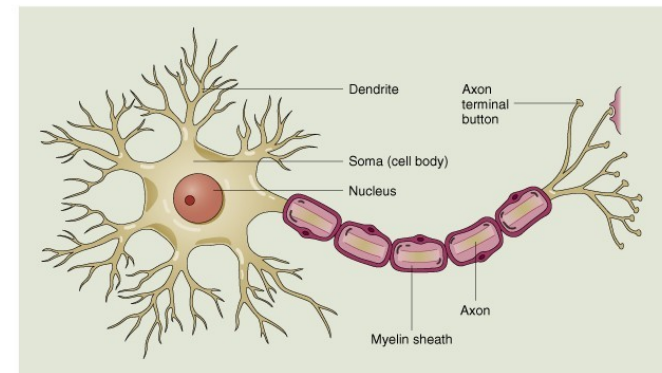
- Základní charakteristikou změna nálady nebo afektu ve smyslu výrazného poklesu nebo vzestupu (+ nebo -).
- Základními komponentami poruch nálad jsou:
  - Depresivní epizoda
  - Manická epizoda
  - Smíšená epizoda

Příčina poruch nálad

- Existuje mnoho teorií o příčině, nicméně jisté je, že na poruchách nálad se podílejí faktory:
  - 1/biologické
  - 2/genetické
  - 3/psychosociální

Biologické faktory

- Monoaminy (noradrenalin, serotonin, dopamin)-monoaminová hypotéza deprese. Deprese je považována za sníženou funkci těch okruhů v mozku, které jsou řízeny monoaminy. Úspěšná léčba vede k úpravě této dysfunkce.

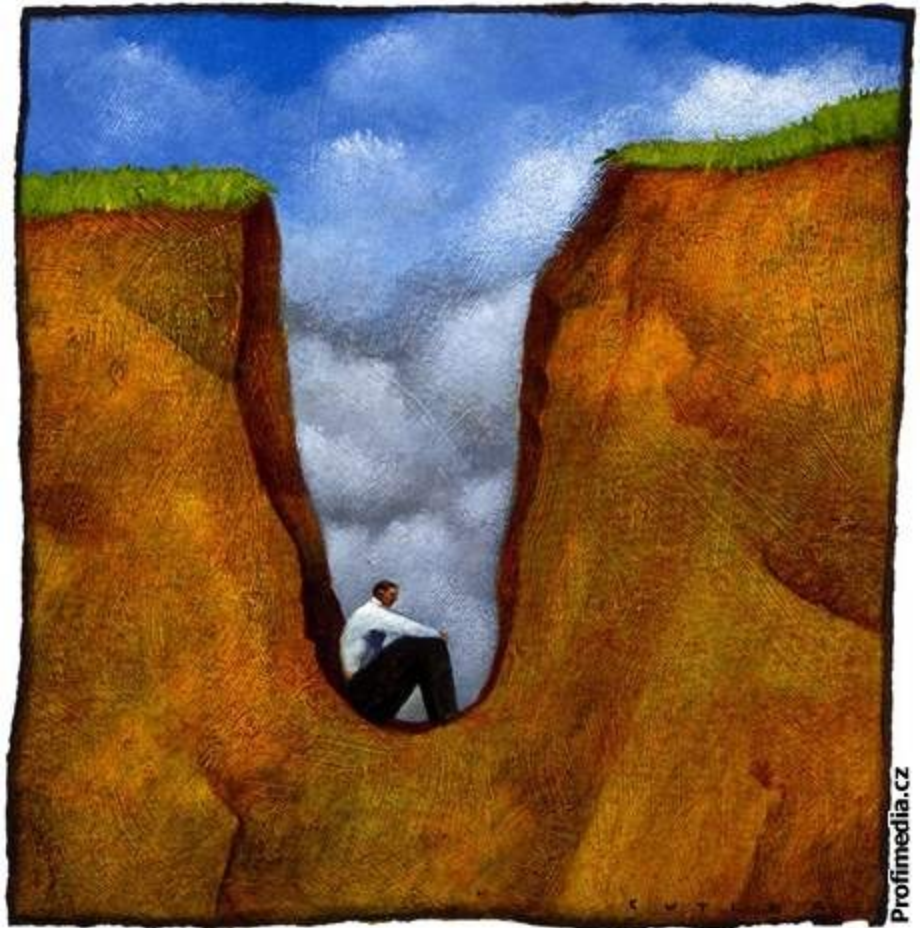
Genetické faktory

- Rodinné studie, studie dvojčat a molekulárně genetické studie dokazují význam genetické komponenty, zejména u bipolární poruchy (Svoboda, 1997).
- Při postižení alespoň jednoho rodiče stoupá riziko bipolární poruchy z 1% na 23,8% !!! (Höschl, 2004).
- U jednovaječných dvojčat je souběh onemocnění 68%, u dvojvaječných 23% (Höschl, 2004).

Psychosociální faktory

- Životní události hrají významnou roli hlavně v počáteční fázi onemocnění, při opakovaných epizodách nebývá jejich podíl tak zřejmý.
- Otázka. Jaké životní události mohou hrát roli pro rozvoj deprese?

Formy poruch nálad

- F 30 Manická epizoda
- F31 Bipolární afektivní porucha (maniodeprese)
- F 32 depresivní porucha
- F 33 Rekurentní depresivní porucha
- F 34 Trvalé poruchy nálady

Manie(manická epizoda)

- Charakteristická je nadnesená nálada až vzrušení, veliké sebevědomí, velikášství, myšlenkový trysk, ztráta zábran, riskantní chování (utrácení, škodlivé užívání, promiskuita). Trvá alespoň několik po sobě jdoucích dní!
- Mohou být přítomny bludy a halucinace v souladu s náladou.

Bipolární afektivní porucha (BP, maniodeprese)

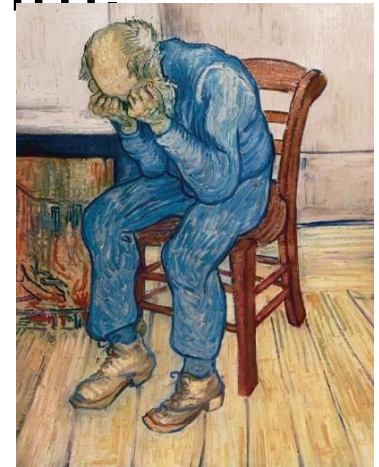
- Projevuje se zejména střídáním depresivních a manických epizod.
- U tohoto onemocnění je veliké riziko sebevraždy (suicidia)-až 25%.
- Téměř 50% nemocných BP je nezaměstnaných.
- Stresové životní události mohou vyvolat znovupropuknutí (relaps) choroby.

Bipolární afektivní porucha (BP, maniodeprese)

- Původním názvem maniodepresivní psychóza

Deprese převažuje (nemocný tráví 3x více času v depresi).

Zarážející je vysoký rozdíl mezi dosaženým vzděláním a pracovním uplatněním

Depresivní porucha

- Deprese-stav charakterizovaný smutkem, pocity viny, vlastní nedostačivostí, somatickými obtížemi, sebevražednými pokusy či myšlenkami, nesoustředěností, pocity nechutenství či přejídáním, pesimismem, zanedbáváním vlastní osoby, porucha psychomotoriky.

K základním příznakům patří:

- Doba trvání déle než dva týdny, nálada abnormní.
- Ztráta prožitku radost a zájmu.
- Snížení energie a zvýšená únava.
- Je to nejvíce se vyskytující porucha nálady. Momentálně trpí depresí 340 milionů lidí na světě.

Depresivní porucha

- Vyšší výskyt je u žen (10-25%) než u mužů (5-12%) (Svoboda, 2006).
- Výskyt deprese je dán i kulturně-v Číně a Japonsku 1%-2%.
- Naopak v Chile je výskyt deprese velmi vysoký (27,3%).

Trvalé poruchy nálad

- Cyklotymie-nestabilní nálada zahrnující deprese, tak hypomanie, které nejsou tak hluboké, aby splňovali kritéria pro manickou a depresivní poruchu
- Dystymie-trvalé nebo opakující se depresivní nálady, které nejsou dostatečně hluboké, aby splňovali kritéria pro depresivní poruchu

Deprese u dětí

- Existuje, ale pod trochu jiným obrazem než deprese u dospělých.
- V minulosti byla podceňována či zcela popírána.
- Projevuje se (ve školním věku) nízkým sebehodnocením, pocity viny, depresivními tématy (úraz, ostuda, kritika). Prvním projevem bývá zhoršení dítěte ve škole-ztráta zájmu o učení, koncentrace, kontaktu se spolužáky. Může se vyskytnout jak útlum, tak neklid, hyperaktivita, vzdorovitost, zlostnost (Říčan, Krejčířová a kol., 1997).

CDI-dětský dotazník depresivity (Child Depression Inventory)

CDI
jméno a příjmení:
věk: dnešní datum:

1
Málokdy jsem smutný.
Často jsem smutný.
Pořád jsem smutný.

2
Nic se mi nedaří.
Nejsem si jistý, jestli se mi daří.
Všechno se mi daří.

3
Skoro všechno dělám dobře.
Hodně věcí dělám špatně.
Všechno dělám špatně.

4
Mnoho věcí mně baví.
Baví mně jenom něco.
Nic mně nebaví.

5
Pořád je mi zle.
Často se cítím špatně.
Málokdy se cítím špatně.

6
Málokdy přemýšlím o špatných věcech, které se mohou stát.
Mám strach, že se mi může stát něco špatného.
Vím určitě, že se mi něco špatného stane.

7
Nenávidím se.
Nemám se rád.
Mám se rád.

8
Za všechno špatně můžu já.
Můžu za mnoho špatného.
Za špatné věci obvykle nemůžu.

9
Nemyslím na to, že bych se zabil.
Přemýšlím o tom, že bych se zabil, ale neudělal bych to.
Chci se zabit.

10
Každý den je mi do pláče.
Často je mi do pláče.
Málokdy je mi do pláče.

11
Všechno mě nudí.
Často mě něco nudí.
Jenom málokdy mě něco nudí.

12
Jsem rád mezi lidmi.
Často nechci být mezi lidmi.
Vůbec nechci být mezi lidmi.

13
Vůbec se nedokážu soustředit.
Je těžké se soustředit.
Snadno se mohu soustředit.

Hodnocení
A
...
...
...
...
...
B
...
...
...
C
...
...
D
...
...
E
...
...
...

Celkem: A= B= C= D= E=

CDI-dětský dotazník depresivity (Child Depression Inventory)

T-94 Testovy sesit

14	Vypadám dobře. Nevypadám zrovna nejlépe. Vypadám hrozně.
15	Musím se pořád nutit, abych ve škole pracoval. Často se musím nutit, abych ve škole pracoval. Pracovat ve škole mi nedělá žádné potíže.
16	Každou noc špatně spím. Často spím špatně. Spím dobře.
17	Málokdy jsem unavený. Často jsem unavený. Pořád jsem unavený.
18	Většinou nemám chuť k jídlu. Často nemám chuť k jídlu. Mám chuť k jídlu.
19	Nestarám se o své starosti a bolesti. Často mě trápí různé starosti a bolesti. Pořád mě trápí různé starosti a bolesti.
20	Necítím se sám. Často se cítím sám. Pořád se cítím sám.

21	Ve škole nemám nikdy legraci. Málokdy mám ve škole legraci. Často mám ve škole legraci.
22	Mám hodně kamarádů. Mám několik kamarádů, ale chtěl bych jich mít víc. Nemám žádné kamarády.
23	Ve škole se mi daří. Ve škole se mi daří hůře než dřív. Nejdou mi už ani předměty, ve kterých jsem vynikal.
24	Nikdy nebudu tak dobrý, jako ostatní děti. Když chci, můžu být stejně dobrý jako ostatní děti. Jsem stejně dobrý, jako ostatní děti.
25	Nikdo mě nemá doopravdy rád. Nevím, jestli mě má někdo doopravdy rád. Někdo mě má určitě rád.
26	Většinou udělám, co se po mě chce. Většinou neudělám, co se po mě chce. Nikdy neudělám, co se po mě chce.
27	Dobře vycházím s lidmi. Často se s někým hádám nebo peru. Pořád se s někým hádám nebo peru.

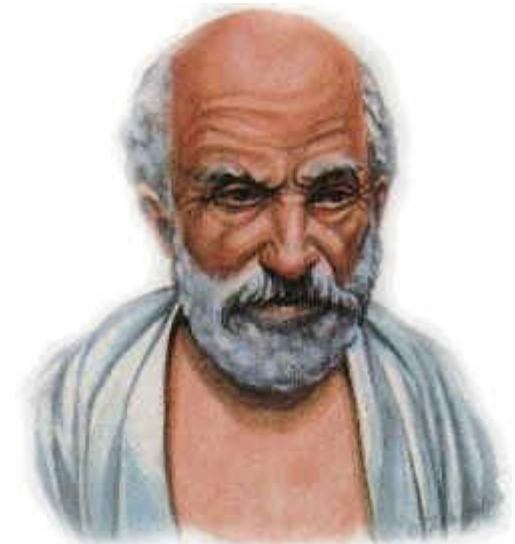
Hodnocení
B
...
...
C
...
...
...
D
...
...
...
...
...
E
...
...

Poruchy osobnosti F 60-F 68

- Poruchy osobnosti jsou charakteristické extrémně vystupňovanými povahovými a charakterovými rysy, které vedou k poruchám adaptace. I když se jedná o trvalou povahovou odchylku od normy, podléhá porucha osobnosti určité dynamice-počátky lze vidět již v dětství (ale ne diagnostikovat!), některé projevy se ve stáří mírní.

Poruchy osobnosti F 60-F 68

- Co je příčinou poruchy osobnosti?
- Kombinace **temperamentu** (vrozené) a **charakteru** (získané-výchova, vývoj).
- Temperament-důležitý osobnostní znak. Dispozice k emocionálním reakcím.
- Typy osobnosti podle **temperamentu** (Hippokrates, antické Řecko):
  - Sangvinik
  - Cholerik
  - Melancholik
  - flegmatik

Poruchy osobnosti F 60-F 68

- **Charakter**-získaná složka osobnosti, která vzniká psychosociálním učením během vývoje. Rozvíjí se působením vnějších vlivů, zejména blízkých vztahů.

Poruchy osobnosti F 60-F 68

- Hranice mezi normalitou a patologií je nejasná zvláště u poruch osobnosti.
- Většina osob s p.o. přesouvá vinu za své obtíže na ostatní a na okolí a vnímá své chování jako adekvátní a snaží se změnit ostatní (kromě vyhýbavé a schizoidní poruchy).
- Léčba je obtížná. Vyžaduje velikou míru trpělivosti a psychické odolnosti ze strany terapeuta.
- Využívá se zejména terapie prostředím režimová léčba, behaviorální modifikace.

Poruchy osobnosti F 60-F 68

- Osoby s p.o. nebývají k léčbě motivováni., na psychiatrii se dostávají často kvůli jinému souběžnému onemocnění.
- Psychiatrie nastupuje tam, kde porucha osobnosti poškozuje dotyčného nebo jeho okolí.
- Typologie
- Trs A-podivíni, excentrici
- Trs B-afektovaní, emotivní, dramtizující
- Trs C-úzkostní, ustrašení, uhýbaví

Vybrané poruchy osobnosti

- TRS A-podivíni, excentrici
- **Paranoidní porucha osobnosti**
- Tyto osoby se vyznačují přetrvávající, dlouhodobou podezíravostí, nedůvěrou, vztahovačností, nepřátelstvím proti lidem. Domnívají se, že pozornost ostatních je zaměřena na ně.nemají empatii, jsou emočně oploštělí. Přitahuje je moc a autorita.b0,5-2,5% v populaci.

Vybrané poruchy osobnosti

- TRS A
- **Schizoidní porucha osobnosti**
- Typická celoživotním stažením, samotářstvím, plachostí, emoční chladností, odtržením od reality, vadí kontakt s lidmi. Toporné chování. preferují práci v noci, bez lidí. Někdy předchází rozvoji schizofrenie. CCA 7,5 % populace, 2x více muži.

Vybrané poruchy osobnosti

- TRS B Afektovaní, emotivní, dramtizující
- **Disociální porucha osobnosti**
- Nebere na vědomí práva druhých, nepřizpůsobí se pravidlům společnosti již v mládí. Chatrné svědomí. Navenek mohou být vyrovnaní, klidní, šarmantní, pod povrchem to „vře“-střeh, napjatost, nepřátelství.
- Od dětství v anamnéze lhaní, útěky, rvačky, kriminalita.
- Až 75 % vězňů. V populace 3% muži, 1% žen.

Vybrané poruchy osobnosti

- TRS B
- **Hraniční porucha osobnosti**
- Emoční labilita, porucha vnímání sebe, narušené mezilidské vztahy. V reakci na stres se může objevovat halucinace, vztahovačnost, porucha percepce vlastního těla. Chování nepředvídatelné, pokusy o sebepoškození bývají časté. Často dělí lidi na úplně špatné a úplně dobré (štěpení-splitting).

Častější u žen.

Vybrané poruchy osobnosti

- Další poruchy osobnosti v trsu B:
- **Hystriionská**-dramtické, afektované chování, egocentrismus, nenávisť druhých je jim příjemnější než bezvýznamnost). Pláč, výbuchy zlosti, sebevražedné výhrůžky. Nestálé, oploštělé vztahy.
- **Narcistická**-grandiozita, vlastní důležitost, závistivost, nulová empatie, špatné snášení kritiky, blízko k depresi.

Vybrané poruchy osobnosti

- TRS C-úzkostní, uhýbaví, ustrašení
- **Závislá porucha osobnosti** -nejvýraznější je nadměrná potřeba být opečováván, která vede k podřízenému a neodbytnému chování. Malé sebevědomí, nepohoda být o samotě. Predispozicí je separační porucha v dětství. Dále je charakteristická pasivita, pesimismus, obava z vyjádření sexuálních a agresivních pocitů, obava udělat samostatné rozhodnutí.